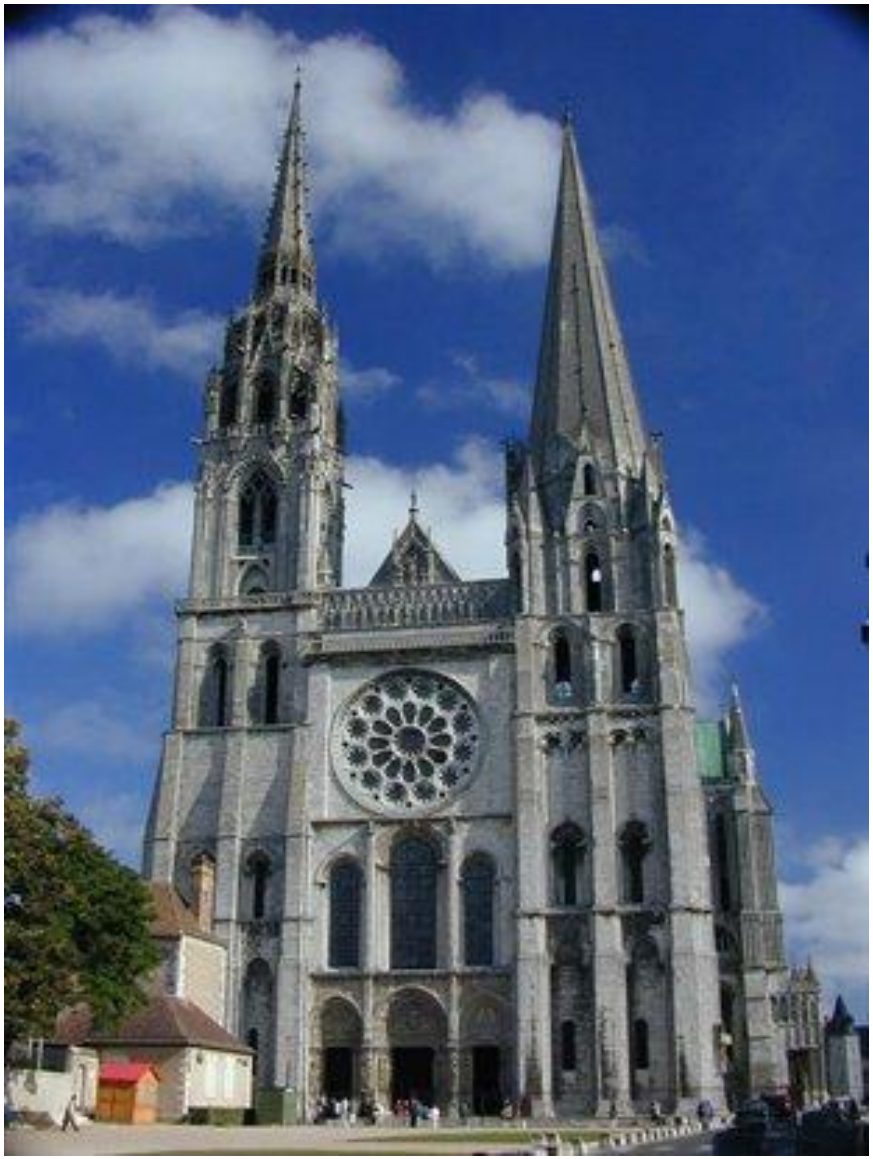
Ranosrednjovjekovni latinitet

Benediktinski samostan u Subiacu (Lacij)

13. stoljeće

- Katedrala u Chartresu
- Građena od 1145. do 1170.

- Katedrala u Amiensu
- Građena 1220.-1236.

- Crkva sv. Donata u Zadru
- 9. stoljeće ili ranije

- Crkva sv. Stošije u Zadru
- 13. stoljeće

- Portal trogirske katedrale sv. Lovre
- Rad majstora Radovana
- 1240. godina

Rani latinitet i Crkva

- Rani latinitet vezan najvećim dijelom uz crkvene institucije

Latinski = službeni jezik Crkve, odnosno svih crkvenih institucija

- **<u>Crkva – prijenosnik rimske kulture u srednjovjekovlje</u>**

- Barbarske provale 4.-7. stoljeća – propast rimske kulture

- Latinski jezik opstaje zato što se zadržava u crkvenim krugovima

- Latinska književnost i stvaralaštvo je u srednjem vijeku pod izrazitim utjecajem

1. Crkve
   - Papinske kurije
   - Biskupa i kaptola
   - Redovnika i samostana
2. Kršćanskih vrijednosti i ideala
3. Biblije

- Crkva utječe na razvoj
  - Djela o redovništvu i isposničkom životu
  - Regula
  - Teoloških spisa
  - Povijesnih djela
  - Djela o životima svetaca, biskupa i papa

Redovništvo

- Pojava benediktinaca – obilježit će ranosrednjovjekovno latinsko stvaralaštvo
  - Kristijanizacija
  - Pismenost
  - Školstvo
  - Organizacija crkvene uprave i hijerarhije

Benediktinci

- Osnivač: sv. Benedikt
  - r. oko 480. u Umbriji: Nursija-†oko 547.

- Sastavlja redovničku regulu oko 529./530.
- ***REGULA MONACHORUM***

  - Geslo: *Ora et labora*

Monte Cassino

- Sv. Benedikt – stvara redovničku zajednicu
  - Oko 529. u MONTE CASSINU (između Rima i Napulja)
- Postaje središte latinske pismenosti

SKRIPTORIJ

SREDIŠNJA REDOVNIČKA INSTITUCIJA PISMENOSTI

prepisivanje antičkih i ranokršćanskih pisaca

Boetije

- Anicius Manlius Severinus Boethius (oko 480.-524.)
  - Rimljanin
  - Državni službenik
  - Jedan od rijetkih ranosrednjovjekovnih necrkvenih intelektualaca

- Nazivan “posljednjim Rimljaninom” i “prvim skolastikom”
  - **Prevodi i komentira Aristotela** (u 12.-13. stoljeću postat će temelj za skolastičku filozofiju)
- Djelo ***De consolatione Philosophiae*** (5 svezaka)

Grgur iz Toursa (538.-594.)

- Biskup u Toursu

- Najvažnije djelo:

Historia Francorum (10 knjiga)

Obuhvaća razdoblje od Adama do smrti sv. Martina 397.

Uglavnom pouzdana povijesna knjiga

Izidor Seviljski (oko 570.-636.)

- Seviljski biskup
- Povijesno djelo:
  - *Historia Gothorum,Wandalorum, Sueborum*
- Teološka
  - *De haeresibus*
  - *Contra Iudaeos* I-II
  - *Regula monachorum*

- Najpoznatije Izidorovo djelo

- ***ETYMOLOGIAE***
  - Djelo je poznato i pod nazivom *Origines*
  - U 20 knjiga

  Enciklopedijsko djelo s podacima iz antičkih i kršćanskih pisaca

  Obrađuje
  - Gramatiku
  - Prirodne znanosti
  - Geografiju
  - Medicinu
  - Rat
  - Odjeću
  - Kulinarstvo

  Itd. itd.

Beda Časni

- Beda Venerabilis (oko 670.-735.)
  - "Otac engleske povijesti"

- Djelo ***Historia ecclesiastica gentis Anglorum*** (5 svezaka)

  - Povijest Britanije od Cezarova iskrcavanja do 731.

  - Posebna pozornost na kristijanizaciju Engleske nakon 594.

- Djelo ***De Ratione temporum***
  - Promovira i u srednjovjekovnu kulturu unosi računanje vremena od Kristova rođenja
  - Računanje vremena po kršćanskoj eri

Rani latinitet i hrvatski krajevi

- Prije 9. stoljeća spomeni hrvatskih krajeva

    1. U korpusu građe nastale pri papinome dvoru

    2. U kronikama i diplomatičkoj građi nastaloj na franačkom dvoru za vrijeme kralja (i od 800. cara) Karla Velikog

Papa Grgur I. Veliki (590.-604.)

- Iz njegova pontifikata sačuvano je više od **850 papinih pisama**!
- Upućena raznim europskim državnicima i svećenicima

Registar pisama

Scrinium

- Papinski ured u kojem su nastajala pisma

- Razvoj papine administracije

- **Dio pisama odnosi se na hrvatske krajeve**
  - **Najviše na Salonu**
- Pisma govore o crkvenoj upravi u Dalmaciji
- Odnosi dalmatinskog svećenstva s papom

“Liber pontificalis“

- Jedan od najvažnijih izvora za srednjovjekovnu povijest papinstva
- Sadrži povijest papa
- Zbirka kratkih biografija papa u kronološkom nizu
  - Od sv. Petra do 15. stoljeća

Tko su autori?

- Biografije do 530. – izgleda da je **kompilirao** jedan autor (u 6. stoljeću)
  - Objedinio je zapise ranijih autora o papama
- Nakon toga više autora
  - Postupno se ubacuju biografije papa u čitavu kroniku
  - Nesistematično i neredovito

Sadržaj

- Kratki opisi života pape
  - Gdje je rođen
  - Trajanje pontifikata
  - Je li izdao kakve dokumente vezane uz liturgiju ili kler
  - Izgradnja, obnova i dekoracija crkava
  - Zaređenja iz njegova vremena
  - Mjesto pokopa
  - Vrijeme trajanja vakancije nakon njegove smrti

- Žanrovski se ovo djelo može odrediti kao:
- **PONTIFIKALNA KRONIKA**

odnosno kao

- **GESTA EPISCOPORUM**
- To će u srednjem vijeku postati jedan od najraširenijih i najutjecajnijih žanrova uopće!!!!

Papa Ivan IV.

- U kronici Liber pontificalis nalazi se i biografija pape Ivana IV. (640.-642.)
  - Kaže se da je bio *natione Dalmata*
  - Šalje opata Martina u Dalmaciju i Istru kako bi otkupio zarobljenike od barbara
  - Odredio je i da se skupe relikvije svetaca iz Dalmacije i Istre

Liber pontificalis

Iohannes, natione Dalmata, ex patre Venantio scolastico, sedit ann. I mens. VIIII dies XVIIII.

Hic temporibus suis misit per omnem Dalmatiam seu Histriam multas pecunias per sanctissimum et fidelissimum Martinum abbatem propter redemptionem captivorum qui depraedati erant **a gentibus**.